Ålands landskapsregering

Dokumentnamn	Brevnr
UTLÅTANDE	199 S3
Ärendenr	Datum
ÅLR 2021/10250	3.12.2021

Hänvisning
Er begäran om utlåtande 30.11.2021

Kontaktperson
Jurist Joel Bremius, +358 (0)18 25000 (växel)
joel.bremius@regeringen.ax

Grundlagsutskottet
FIN-00102 RIKSDAGEN

pev@riksdagen.fi

Ärende

Utlåtande om regeringens proposition med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar och temporär ändring av lagen om transportservice

Landskapsregeringen har 30.11.2021 mottagit en begäran från riksdagens grundlagsutskott gällande regeringens proposition med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar och temporär ändring av lagen om transportservice.

Enligt 28 § 2 mom. i självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) ska landskapet Ålands utlåtande inhämtas innan lagar som har särskild betydelse för landskapet stiftas. Landskapsregeringen konstaterar att den mycket korta beredningstiden medför att landskapsregeringen svårligen har kunnat bilda sig en heltäckande uppfattning i ärendet och gett alla för Åland eventuella relevanta synpunkter.

Covid-19-intyg vid ankomst till Finland

Statsrådet föreslår att 16 c § 2 mom. i smittskyddslagen inte förlängs. Det får konsekvensen att det efter 31.12.2021 inte längre finns undantag från skyldigheten att visa upp intyg och delta i test för personer som under de 14 dygn som föregått ankomsten till Finland endast har vistats i länder eller områden där covid-19-incidensen eller utbredningen av en virusvariant inte medför någon särskild risk för spridning av epidemin i förhållande till covid-19-incidensen eller utbredningen av virusvarianten i Finland.

I lagförslaget hänvisas till förhandsinformation att EU-kommissionen i slutet av november 2021 kommer publicera ett förslag till en ny riskbedömningsmodell för resor. Enligt propositionen är kommissionens mål att övergå från en landspecifik bedömning till en passagerarspecifik bedömning, varvid det i stället för modellen som grundar sig på incidens och positiva test krävs EU:s eller ett motsvarande covidintyg av alla passagerare oavsett avreseland. EU-kommissionen nya riskbedömningsmodell stöder enligt statsrådet

att 16 c § 2 mom. stryks. Sedan lagförslaget skrevs har EU-kommissionen publicerat ett pressmeddelande om den nya ny riskbedömningsmodellen för resor (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6186) samt annan detaljerad information (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_21_6281). Av dessa framgår bland annat att medlemsstaterna ska göra undantag för inresande från grönlistade länder eller regioner och att definitionen av grönlistade länder eller regioner ändras så att hänsyn tas även till vaccinationstäckning. Kommissionen skriver att inga restriktioner ska gälla för resande från gröna länder. Dessutom ska undantag göras bland annat för gränspendlare. Landskapsregeringen konstaterar därmed att det som EU-kommissionen föreslår inte i sin helhet har beaktats när statsrådet förslår att 16 c § 2 mom. inte ska förlängas. Landskapsregeringen anser att 16 c § 2 mom. måste finnas kvar och anpassas till EU-kommissionens riskbedömningsmodell. Landskapsregeringen anser vidare att social- och hälsovårdsministeriets ofullständiga och delvis felaktiga utredning av gällande hälsosäkerhetsåtgärder i trafiken mellan Åland och Sverige behöver revideras på ett sådant sätt att begreppet gränspendlare kan appliceras för personer som regelbundet reser mellan Åland och Sverige (se bilaga skrivelse ÅLR 2021/9876 från 18.11.2021).

Gällande 16 a och b § konstaterar landskapsregeringen, liksom tidigare (se tidigare utlåtanden), att den utvärdering av testning av inresande till Åland från utlandet som gjorts inte redovisas i detaljmotiven till detta lagförslag. Utvärderingen, som uppdaterats gällande samtliga testade till 28.11.2021, har hittills inte visat på någon uppenbar nytta av inresetestningarna på Åland.

Landskapsregeringen ifrågasätter lagförslagets förenlighet med de grundläggande fri- och rättigheterna, proportionalitetsprincipen samt riksdagens grundlagsutskotts utlåtanden (GrUU 26/2021 och 35/2021 rd.) och social- och hälsovårdsutskotts betänkanden (ShUB 25/2021 och 18/2021 rd.) i frågan. Landskapsregeringen hänvisar i övrigt till tidigare utlåtanden, senast landskapsregeringens skrivelse från 18.11.2021 (ÅLR 2021/9876).

Nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg

I lagförslagets detaljmotivering konstateras att det i nuläget inte finns några närmare uppföljningsdata om den nationella tillämpningen av EU:s covidintyg. Det enda som redovisas är att enligt Institutet för hälsa och välfärd (THL) har verksamhetsutövare och andra aktörer laddat ner läsapplikationen för EU:s covidintyg ca 80 000 gånger i applikationsbutikerna. Landskapsregeringen konstaterar att en förlängning av 58 i § i lagen om smittsamma sjukdomar föreslås utan att evidens redovisas för dess direkta smittskyddseffekter eller effekter på vaccinationstäckning.

Giltighetstid

Landskapsregeringen bedömer att den föreslagna giltighetstiden till 30.6.2022 inte är motiverad, i synnerhet vad gäller förlängning av bestämmelserna om covid-19-intyg vid ankomst till Finland.

Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden ansett det viktigt att restriktionerna genast upphör när det är möjligt. Bestämmelserna föreslås enligt lagförslaget gälla tills befolkningen enligt THL:s bedömning fått en full vaccinationsserie samt befolkningens motståndskraft mot sjukdomen covid-19 och mot eventuella virusmutationer är så god att åtgärderna inte längre enligt nuvarande kunskap kan betraktas som nödvändiga. Enligt lagförslaget har THL i ett utlåtande till social och hälsovårdsministeriet 1.11.2021 bedömt att bestämmelsernas giltighetstid behöver förlängas till och med 30.4.2022. Lagförslaget innehåller ingen ytterligare motivering varför bestämmelserna föreslås vara i kraft ytterligare två månader tills 30.6.2022.

Bestämmelser om begränsningar av förplägnadsrörelsers verksamhet

Lagförslaget innehåller inga ändringar i sak vad gäller bestämmelser om begränsningar av förplägnadsrörelsers verksamhet i 58 a-b §§ i smittskyddslagen. Landskapsregeringen har i flera tidigare utlåtanden under pandemin konstaterat att regionala organ bättre anpassat kan ta ställning till eventuella begränsningar och åtgärder som krävs för att bekämpa covid-19-epidemin och att bestämmelserna i 58 a § i smittskyddslagen skiljer sig från många andra befogenheter i lagen då begränsningar ska fastställas centralt genom förordning av statsrådet och inte genom förvaltningsbeslut regionalt.

Även grundlagsutskottet har noterat att strukturen hos den gällande och den föreslagna 58 a § skiljer sig från många andra befogenheter enligt lagen om smittsamma sjukdomar i och med att det inte anvisas att begränsningar ska fastställas genom förvaltningsbeslut utan genom förordning av statsrådet. Utgångspunkterna för den föreslagna regleringen skiljer sig således från utgångspunkten i 30 § 9 punkten i självstyrelselagen, enligt vilken landskapsregeringen eller någon annan myndighet som anges i landskapslag har behörighet att sköta uppgifter enligt lagen om smittsamma sjukdomar (se t.ex. GrUU 31/2020 rd, s. 5-6 och GrUU 9/2021 rd., stycke 14-15).

Enligt 18 § 13 och 22 punkten i självstyrelselagen för Åland faller näringsverksamhet med vissa undantag och tillstånd till utskänkning av alkoholdrycker inom lagtingets lagstiftningsbehörighet. Landskapsregeringen anser fortsatt att 58 a § i smittskyddslagen är problematisk och att regleringen faller inom lagtingets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelsen borde oavsett ändras så att landskapsregeringen regionalt utgående från Ålands särförhållanden och utgående från tillämplig landskapslagstiftning samt förvaltningsbehörigheten inom smittskydd enligt 30 § 9 punkten i självstyrelselagen ges stöd att på Åland genom förvaltningsbeslut begränsa förplägnadsrörelsers öppethållningstider och serveringstider.

Tillsyn

Landskapsregeringen konstaterar liksom tidigare att de temporära bestämmelserna innebär ökade arbetsuppgifter då landskapsregeringen är den myndighet som övervakar efterlevnaden av åläggandena och begränsningarna. De fortsatt utökade arbetsuppgifterna och kostnader som är kopplade till de temporära bestämmelserna i smittskyddslagen måste ersättas om de temporära bestämmelserna förlängs. Dessa kostnader omfattas inte i finansieringen av självstyrelsen och en särskild ersättning för landskapet Åland krävs.

Avslutning

Sammantaget ifrågasätter landskapsregeringen proportionaliteten i lagförslaget. Landskapsregeringen anser inte heller att den föreslagna giltighetstiden till 30.6.2022 är motiverad.

Landskapsregeringen har i övrigt inga särskilda synpunkter på de ändringar som föreslås i lagförslaget.

Lantråd Veronica Thörnroos

Minister Annette Holmberg-Jansson

FÖR KÄNNEDOM Ålands lagting, självstyrelsepolitiska nämnden, susanne.eriksson@lagtinget.ax
Statsrådets kansli, registratorskontoret@vnk.fi
Heidi Kaila, statsrådets kansli, heidi.kaila@gov.fi
Anne Kumpula, social- och hälsovårdsministeriet, anne.kumpula@gov.fi
Viveca Arrhenius, social- och hälsovårdsministeriet, viveca.arrhenius@gov.fi
Maija Neva, social- och hälsovårdsministeriet, maija.neva@gov.fi
Liisa Katajamäki, social- och hälsovårdsministeriet, liisa.katajamaki@gov.fi
Mikaela Nylander, justitieministeriet, mikaela.nylander@gov.fi
Mats Löfström, riksdagsledamot, mats.lofstrom@riksdagen.fi
Janina Groop-Bondestam, justitieministeriet, janina.groop-bondestam@gov.fi
Noora Löfström, statsrådets kansli, noora.lofstrom@gov.fi

BILAGA Ålands landskapsregerings skrivelse ÅLR 2021/9876 av 18.11.2021